

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

The Rainbow
A Children's Magazine

РІК XXX Ч. 11 (346).
ЛИСТОПАД 1983

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

КОНКУРС ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА НА ЛІТЕРАТУРНІ Й ОБРАЗОТВОРЧІ ПРАЦІ ДО КНИЖКИ „ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ”

Українці в вільному світі готуються величаво відзначити тисячоліття прийняття християнської віри в 988 році за панування в Русі-Україні великого київського князя Володимира.

Українські діти й юнацтво теж повинні приєднатися до відсвяткування цієї важливої історичної події. Нагоду до цього дає їм 64-ий Відділ Союзу Українок Америки в Нью-Йорку. Він планує видати книжку про „Тисячоліття Хрищення Русі-України”, авторами якої мають бути діти й молодь від 5-го до 16-го року життя. З тією метою 64-ий Відділ США проголосив конкурс на літературні й образотворчі праці юних авторів.

Надіслані на конкурс писання і малюнки дітей оцінить редакційна комісія. Прийняті комісією праці будуть поміщені в книжці з поданням імені, прізвища, віку, місця замешкання, школи авторів. Плянується також влаштувати виставку надісланих дітьми праць. До участі в конкурсі закликається дітей і юнацтво всіх країн українського поселення в вільному світі.

Писані праці й картини слати на адресу:

Ukrainian National Women's League of America,
Branch 64
108 Second Ave.
New York, N. Y. 10003

Від Редакції: Дорогі Читачі! Заохочуємо Вас узяти участь у конкурсі. Попросіть своїх батьків, учителів, виховників, опікунів, щоб допомогли Вам у тому корисному ділі.

КОСТИК — ШТУКАР

Костик-штукар раз сказав на забаві до Бориса.

— Подумай собі якесь число від 1-ин до 9-в'ять. Голосно не говори ні мені, ні дітям. В думці до того числа додай 5. Те, що вийде, помножи через 3. Тоді від того відійми 7, а від того, що залишилося, відійми 8. А тепер скажи мені голосно, яке число тобі залишилося. Борис сказав число. Тоді Костик поділив те число в думці через 3. Те, що вийшло, було тим числом, яке подумав собі Борис.

Діти здивовано слухали, як Костик угадав. Ще й подивлялися, який то він чарівник.

Борис справді подумав собі число 6. Додав до нього 5. — 11. Число 11 помножив через 3 — 33. Від числа 33 відняв 7 — 26. А від числа 26 відняв 8 — 18, і аж тепер подав Костикові число 18. Костик в думці поділив це число на 3, і вийшло 6 — те саме число, яке в думці загадав собі Борис.

ХРЕСТИКІВКА

X	в	с	с	в	и	і
-	X	-	-	-	-	-
-	-	X	-	-	-	-
с	-	с	X	-	в	и
-	-	-	X	-	-	-
в	и	X	с	с	в	и
-	X	-	-	-	-	-
X	с	с	в	и	і	

домівка Лиса Микити*)
місто над Дністром в Україні
бистролетна пташка
поштова картка
паровий корабель
цвіте вночі проти Івана Купала
місто над Дністром в Україні
нафтове місто в Україні

Букви на місці хрестиків дадуть назву місяця, славного великою подією в новітній історії України.

*) Назву домівки подати із „Лиса Микити” Івана Франка.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ІЗ Ч. „ВЕСЕЛКИ” ЗА ЖОВТЕНЬ 1983 р.: ЛАНЦЮГ СЛІВ: Зір, рак, кіп, лис, сир, Рим, мир, рум, мур, хор, рік, кос, сік, кір. ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА: бджілка; мед; жало. ЗАГАДКА: Годинник. РЕБУСИКИ: Канали, Канада, підкладка, підніжжя. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ: Тон, око, Ной. ЗАГАДКА: зуб-зубр.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

ISSN 0300-6379

Обкладинка роботи Ярослави Кучми

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year UNA members \$5.00 per year
Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ярослава Кучма — Осіннє листячко

Роман ЗАВАДОВИЧ

ДУХ ВОЛІ

Погасло сонечко бліде,
І діти кинули забаву —
В кімнату мама їх веде
Вивчати вірша про Полтаву.

І перед їх очима вмиє,
Мов грім, завзятий бій гримить,
І з бойовища устає
Могутня тінь . . . О, хто це є?

— То Волі Дух! Безсмертний він!
Від куль, від шаблі він не гине!
Колись підійме із руїн
Невільний нарід України.

Шумить вітрами листопад,
Останнє листя роняє віти,
Читає про минуле Гнат,
І слухають уважно діти.

І перед ними Львів як стій
Стає у мрії золотій,
Такий, як був у славний день
Надії, волі та пісень.

О, хто то, хто за шість століть
Збудив його зі сну на мить?
— То Волі Дух, Герой степів,
Пройшов повз рідний княжий Львів.

Незламний він! Безсмертний він!
Від бомб, від танків він не гине!
Колись розбудить, наче дзвін,
Священну Волю України!

Микола ЩЕРБАК

ЛИСТОПАД

В ті дні, коли поникле віття
Схиляв до долу тихий сад,
Війнував у вічі лихоліттю,
Неначе буря, Листопад.

А в світлий ранок війська лави,
Мов стрепенули княжий Львів,
І прапор рідної Держави
Блакитно-соняшно зацвів.

Диміла, наче ватра, осінь,
Земля рясніла, ніби сад . . .
Той стяг в серцях цвіте і досі
І з шумом віс Листопад.

ОСТАННІЙ З „БАЗАРЦІВ“

— І де той Грицько дівається? — сердито спитав батько. — Така вже пізня година, а його ще немає в хаті.

Мати оглянулася. Коли побачила, що батько справді сердитий, не відізвалася ні словечком.

Батько насуплено ходив по хаті і роздумував щось. Вогонь у печі палахкотів і голосно тріскали сухі дерева. За вікном гуляла хуртовина.

— Ну, та й зима цього року, зима! — обізвався мати. — Ще й грудня немає, а тут уже такі великі сніги й морози. Де ж хто таке пам'ятає? Якби не ті морози та сніги, то хто зна, чи не вдалося б тим повстанцям Тютюнника пробитися через большевицькі засідки.

Зідхнула важко. Пригадала собі, що розповідали вчора сусіди. Усіх їх зігнали большевики силоміць придивлятися до розстрілу повстанців у Базарі. Вивели повстанців безборонних, побитих, з повідморожуваними ногами й руками. Всі йшли поважно й достойно. Ні один зойк не впав з їхніх уст, хоч рани пекли вогнем, а відморожені ноги ледве воліклися. Декотрі навіть всміхалися гордо. Большевики казали викопати велику, спільну братську могилу і над нею вбивали героїських повстанців скорострілами. Якийсь комісар обіцяв їм життя, як лише пристануть до большевиків. Та козаки-повстанці не погодились. Вмирили гордо з окликами „Слава Україні“, так, як пристало лицарям. Тому два дні назад...

Втерла сльозу, що покотилася по її обличчі. Пригадала собі покійних синів — Петра й Данила.

— А чи ти чула, — промовив батько, — що один з повстанців, ранений, вирвався уже з ями, де засипали їх большевики, і втік поміж народ. І не дали його люди назад большевикам. Хотіли його кати добити, але люди оборонили.

— Не дамо його, бо він уже з того світу вернувся!

Мати слухала й кивала жалібно головою.

Щось загупало в снігах... Відчинилися двері і в хату ввійшов Гриць.

— Де ти плутався? — спитав гостро батько.

— Та я... — почав збентежено Грицько, — я... ходив лише в клуню...

— Та й аж так довго там барився? — недовіряв батько. — От ти краще не крути, а кажи правду! — уже гукнув люто.

Грицько зам'явся і не знав, що казати.

— Кажи! — крикнула й мати від печі.

— Направду, був у клуні! — повторив уже твердо Гриць. — Але... ще з кимось!

Батько здивовано глянув і підійшов до нього.

— З ким? — питав, дивлячись у його великі сині очі.

— Але нікому не скажете?

— А це що таке!? — аж сплеснула долонями мати. Підійшла до Грицька й ухопила за руку. На руці була засохла кров.

— Кажи, що там таке? — вже м'якше промовив батько.

— Я привів учора ввечері в клуню одного раненого, що втік від большевиків. Ходив тепер до нього, бо ж він увесь день нічого не їв. Носив їсти. Він такий, тату, нещасний! — оповідав Гриць.

— А чому ж не в хату, а в клуню? — спитала мати.

— Бо ж я не знав, чи схочете його прийняти, коли його червоні шукали. Каже, що втік їм з могили.

У хаті стало тихо. Батько дивився на дрібну постать сина, що стояв перед ним.

— Веди мене до нього! — коротко сказав і накинув на плечі стару військову шинелю.

Грицько затягнув шапку і швидко побіг попереду. Мати стояла серед хати і, схрестивши руки, боязко дожидала їх. Щойно тепер пригадала собі, що сьогодні Грицько не хотів їсти обіду і вередував. Казав собі приховати його на вечерю. Глянула в піч і не знайшла нічого. Значить, узяв, але не з'їв, поніс тамтому.

За добрих декілька хвилин повернулись вони назад. Батько вів під руку молодого, худорлявого чоловіка, що спирався на нього всією вагою тіла. Попереду йшов Гриць. Очі його горіли втіхою.

— Вони будуть у нас! — гукав уже з порога до матері. — В клуні таки дуже вже холодно.

Батько примістив раненого на лаві, а сам швидко подався на кінець села за старим дідом — знахарем.

Прийшов дід-знахар, оглянув рани й сказав:

— Рана в грудях тяжка, але ти молодий — вилижешся, а ті на руках нестрашні. Потому дід став прикладати якісь масті.

Ранений швидко заснув. Віддихав важко.

Грицько щохвилини підходив до нього і допитливо зазірав. Батько мовчки сидів кінець стола і, підперши голову, думав.

— Грицю, — промовив тихо до сина. — Ходи-но сюди.

Хлопець підійшов нечутно.

— Чи ти знаєш, хто він такий? — спитав батько.

— Та з наших повстанців, що то прийшли тут битися з большевиками. Він мені казав. Привів їх отаман Тютюнник. Всі згинули, лише він один врятувався, вже з могили.

Ранений Артем швидко приходив до здоров'я. Вечорами саджав Гриця коло себе і розказував про своє життя, про бої українських борців з большевиками, про славний Київ. Сині Грицеві очі горіли палким огнем, а серце у грудях тужило за великими боями з ворогом.

А коли сонце вже гріло й наливалися жита, Артем прощався з Грицевими батьками і хлопцем, дякував їм за рятунок, а Гриця цілував у голову і наминав:

— Не забудь, Грицю, що ти маєш бути українським вояком. Так, як твої брати — Петро й Данило!

Аж за село виводив його Гриць, а коли він ховався уже в золотих житах, кликнув за ним:

— Я не забуду, Артеме, не забуду! Ти ще

прийдеш і разом будемо бити червоних!

Минули роки. Артем пішов на чужину. Коли почалася нова світова війна, вернувся на Україну, щоб боротися знову з большевиками в рядах УПА — Української Повстанської Армії. І тут зустрівся з Грицем — з відважним, завзятим воїном. Разом'я об'їздили в бої з північними наїзниками.

ХТО БАГАТИР?

Хто вірність Богу присяг,
Рідний шанує свій стяг,
Правді все служить святій,
З лихом виходить на бій,

Духом міцний, наче мур,
Той серед грому і бур —
Люба, дитино повір! —
Справжній герой-багатир.

Р. З.

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

ГУЛЯЄ ВІТЕР ПО СТЕПУ

Гуляє вітер по степу,
Згинає він струнку вербу.
Широкий степ — козацький дім,
І буйний вітер віє в нім.

Не хочуть жити на руїні,
А хочуть рідній Україні
Знову волю здобути,
А славу собі добути.

Степ — це сила козацька,
Степ — це сила юнацька.
Здалека ось військо йде,
Гетьман козаків веде.

Маяв, маяв на горбку
Рідний прапор у степу.

Ярослава К і с и к

НА ФАРМІ

12. ЗАЛИШАЄМОСЬ

Щотижня їздив Демків тато до того міста на реєстрацію та на перевірку. Кожного разу чекала родина на його поворот; вибігали на шлях, відкривали ворота й відчиняли дверцята авта.

— Ну що? Покликали на працю?

— Якби покликали, я б не повернувся сюди, — сумно усміхався тато. — Навпаки, ще сто двадцять робітників звільнили. Дайте мені повечеряти, а тоді зробимо велику сімейну нараду.

По вечері тато якось урочисто сів у своє улюблене крісло, мама, тітка Марта й Демко присіли на каналі й чекали, що ж такого важливого скаже тато.

— Я говорив із Миколою і його жінкою, і ми надумались, що можна було б нам назовсім перебратися на ферму.

— Назовсім? І дядько Микола, й тітка Олена, і Ліда, і Дмитро?

— Ні, тільки ти, я і мама. Надії на те, що мене знов покличуть на сталеварню, мало, а сидіти без праці я теж не можу. Дядько Микола працює, він буде й далі жити в місті, а нашу квартиру буде піднімати, все ж якийсь гріш перепаде. Ліда хай вчиться в інституті, а ти будеш тут ходити до школи.

— А мама? А її праця?

— Мама буде працювати в Дітерів.

— От і добре, — задоволено сказав Демко. — Мені більш подобається на селі, ніж у місті. Тут усі всіх знають, один одному допоможуть, і тут є коні, я можу їздити, скільки хочу, а пізніше й свого власного коня матиму, правда, тату?

— Покищо ні, — відповів тато, — але як розбагатіємо...

Мама й тітка Марта не виявили великого здивування, Демко здогадався, що вони вже й перед цим говорили про переїзд на село. Ні, нічого, дорослі мають свої справи, а діти свої. Все ж таки тато й із Демком радиться.

— Але є ще одна справа, Демку. З цієї невеличкої ферми хібащо сама тітка Марта могла б прожити, а нас же четверо, треба й Ліду вивчити, та й ти он скоро підростеш... Треба щось ширше розгорнути, більше землі купити. Якраз сусіди продають два акри землі, ми могли б купити.

— То й купи, — згодився Демко. — А що ми на тій землі посадимо?

— А як ти думаєш?

— Я думаю, що кукурудзу. Тут її всі сіють, і добрі гроші мають.

— Не вийде, Демку. Поперше, на кукурудзу, щоб її продавати треба багато більше землі. А головне, наш трактор зіпсований, нема ні сіялки, ні комбайна. А машини коштують тисячі й тисячі доларів, а таких грошей у нас нема.

— А якщо садок насадити? — запитався Демко. Очі його засяяли. — Вишень, абрикос, яблук, слив насадимо, га, тату?

— Це було б добре, сину, але й тут є перешкоди. Поперше, пройде кілька літ, поки той сад виросте та почне родити, а подруге, треба вміти його доглядати, а я ж майстер сталеварні, а не садівник. Без досвіду сад може пропасти.

— То що ж тоді нам робити, тату? — тривожно запитався Демко. — Що ж ми могли б робити?

— Я думаю, що ми могли б засадити на тих двох акрах полуниці. Вони ростуть швидко, на другий рік вже й зародять, а я вже трохи знаюся на цій справі, та й Марта вчилася з лекцій на телевізорі. Полуниці треба удобрити, підпушити та добренько поливати, от вони й родитимуть. Посадимо і ранні, й середні, й пізні сорти, та й пустимо людей, щоб самі їх збирали. Пам'ятаєш, як ми колись їх на фермі збирали?

— Еге, по п'ятдесят центів за фунт? А скільки ми заробимо за рік, тату? Тисячу доларів?

— Ой, ти, купець який у нас знайшовся! Спершу треба просто їх доглядати та працювати пильно, а тоді вже й гроші будемо рахувати.

— Я буду їх поливати, татку, і пугало поставлю.

— Сам ти пугало! — засміявся тато. — Але серйозно, я думаю, що саме це ми можемо зробити. Великих грошей не маємо, але й ми дещо заощадили, і Марта трохи заробила...

— І я наші овочі продавав, і також багато грошей заробив! — не втерпів Демко.

— Еге ти й на ярмарку десять доларів заробив, — усміхнулася мама. — Але треба сказати, що ти таки добрий хлопець, і може ще з тебе не абиякий фармер вийде.

Отак вони й лишилися на фермі і почали нове життя.

(Кінець)

Пояснення-словничок: **нарада** — consultation; **звільнити** (з роботи) — to dismiss, to lay off; **назовсім** — на постійно (permanently); **удобрити** — to fertilize.

ДЕНЬ ПОДЯКИ

Оксана ЛЯТУРИНСЬКА

Кожного року в останній четвер листопада американці відзначають велике всенародне свято — День Подяки. У цей день в Божих храмах усіх віровизнань відправляють Богослуження. Народ дякує Всевишньому за всі ласки й благодаті, які Бог послав Америці. Зокрема люди дякують Богові за те, що дозволив щасливо закінчити жнива й зібрати всі земні плоди. У цей день при багато заставленому столі засідає вся родина, щоб спільно спожити дари Божі. Перед їх спожиттям усі моляться й дякують Богові за його ласку, доброту й опіку. Улюбленою стравою на День Подяки є печений індик. Він став символом цього свята.

Паломники святкують перший День Подяки

Перший День Подяки відбувся в грудні 1621-го року. Його святкували американські паломники, перші поселенці, що прибули з Англії до Нового Світу. Після свого приїзду кораблем „Мейфлоуер” до місцевості „Плимутс Ракс” (Плимутські Скелі) у Масачусетс в грудні 1620-го року, паломники мали дуже тяжке життя. Зима була сувора. Поселенці не мали ані хат, ані одягу, ані харчів, ані ліків. Багато з них помирали. З весною вони почали управляти полем. Допомогали їм у тому індіани, які прихильно ставилися до новоприбулих. Два індіани — Самосет і Сканто, що вміли говорити по-англійськи, навчили колоністів полювати, ловити рибу та засівати зерно. Рік був урожайний. Були гарні жнива і восени поселенці зібрали багаті плоди. З великої радості вони вирішили величаво відсвяткувати День Подяки Богові за його ласку. При багато заставлених різними стравами столах засіли спільно палігристи й індіани, які принесли на свято диких індиків. Після молитви й обіду відбулися перегони в бігу, ігри й забави. Свято тривало кілька днів.

З того часу кожного року американський народ святкує День Подяки.

Український народ на рідній землі також відзначає день подяки. Це — обжинки, що їх святкують українські хлібороби після закінчення жнив.

(Ілюстрація Миколи Бутовича)

Бурцю очка зав'язали,
в ліжку й шафу поховались.
— Раз, два, три, чотири, п'ять! —
знак, що вже пора шукать.

Бурцьо, гратися охочий,
на чотири лапи скочив
і слідком, хапком, хапком
за Івасем і Юрком.

Юрця, що сховався у ліжку,
він стягнув умити за ніжку.
Враз метнувся по хаті знов —
Тут Івасика й знайшов.

Та прийшла черга ховатись
і на Бурця. — Шасть із хати
і під листя він чворкнув,
а сховати хвіст забув.

Чворкнути — сховатися.

ОСІНЬ

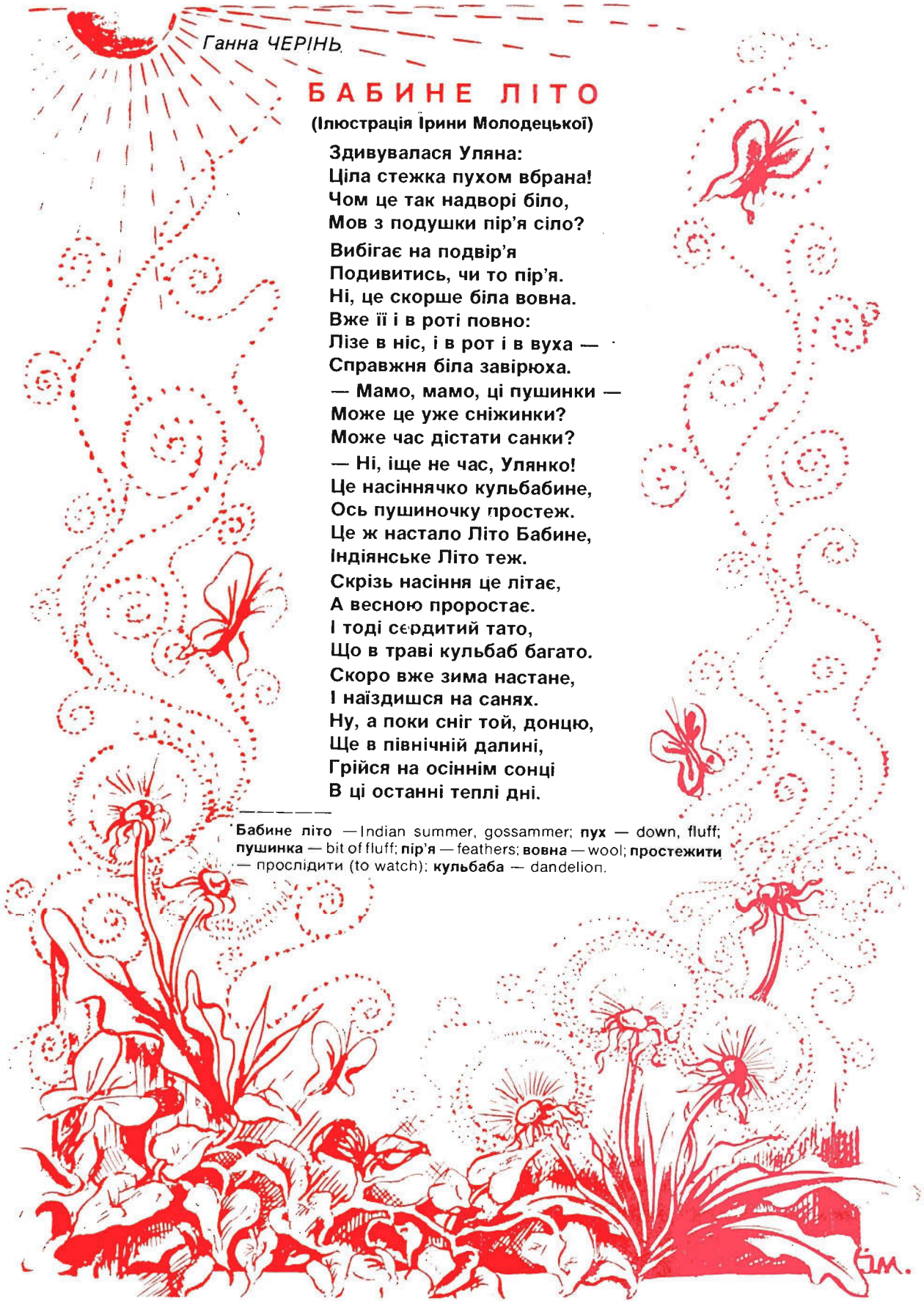
Тихо й повільно
На землю промоклу
Падає мрійне
Листя пожовкле.

Сонця проміння
Поблідло неначе.
Вітер осінній
Жалібно плаче.

Радісні співи
Пташині замовкли...
Падає тремтливе
Листя пожовкле.

Діма

Ганна ЧЕРІНЬ

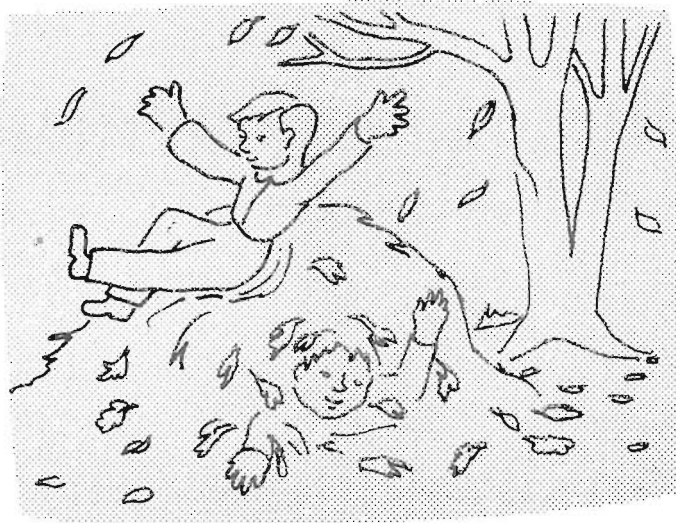
БАБИНЕ ЛІТО

(Ілюстрація Ірини Молодецької)

Здивувалася Уляна:
Ціла стежка пухом вбрана!
Чом це так надворі біло,
Мов з подушки пір'я сіло?
Вибігає на подвір'я
Подивитись, чи то пір'я.
Ні, це скорше біла вовна.
Вже її в роті повно:
Лізе в ніс, і в рот і в вуха —
Справжня біла завірюха.
— Мамо, мамо, ці пушинки —
Може це уже сніжинки?
Може час дістати санки?
— Ні, іще не час, Улянко!
Це насіннячко кульбабине,
Ось пушиночку простеж.
Це ж настало Літо Бабине,
Індіанське Літо теж.
Скрізь насіння це літає,
А весною проростає.
І тоді сердитий тато,
Що в траві кульбаб багато.
Скоро вже зима настане,
І наїздишся на санях.
Ну, а поки сніг той, донцю,
Ще в північній далині,
Грійся на осіннім сонці
В ці останні теплі дні.

Бабине літо — Indian summer, gossammer; пух — down, fluff;
пушинка — bit of fluff; пір'я — feathers; вовна — wool; простежити
— прослідити (to watch); кульбаба — dandelion.

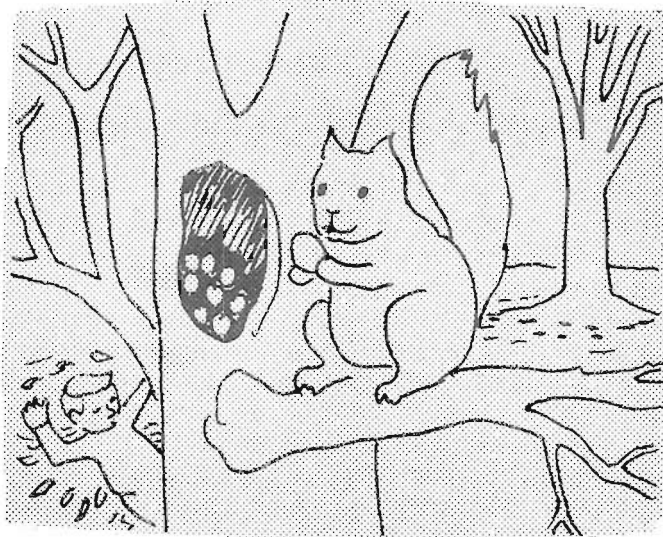
ІВАСЬ-МУДРАСЬ

Ходить містом листопад,
Посумніли парк і сад.

В листопаді — кожен знає —
Листя із дерев спадає.

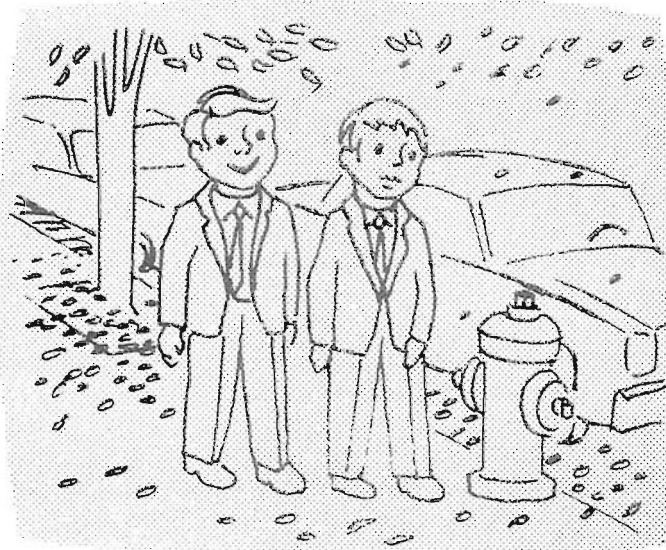
А ведмідь вже зиму чує —
Лігво з листячка готує.

Звинні білки-бистроніжки
У дупло несуть горішки,

Щоб не голодно було,
Поки прийде знов тепло.

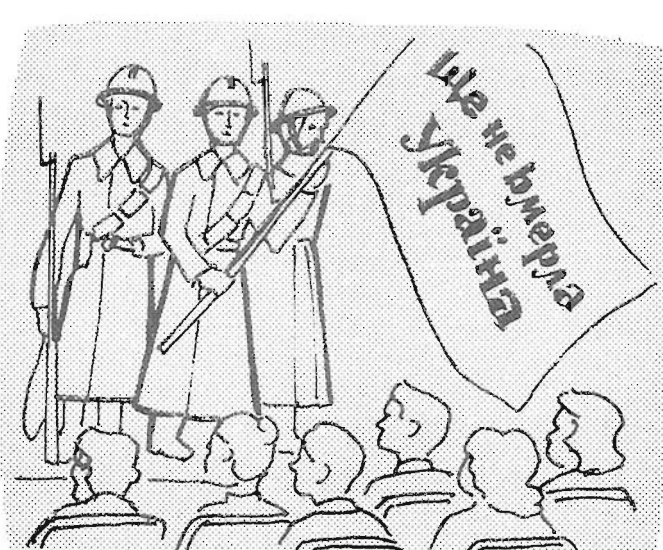
Заєць теж про себе дбає
І хутеречко міняє.

На пухнастіше й густіше,
Щоб взимі було тепліше.

А Івась іде до міста —
Там подія урочиста:

В честь Героїв. Він й Микола
Не забудуть це ніколи:

В листопадову годину
Полягли за Україну

Під Базаром вояки,
Але житимуть віки,

Бо надармо не загинуть
За кохану батьківщину.

Лігво — житло дикої звірини (den, lair), дупло — порожнє місце в деревині в наслідок спорохніння (hollow in a rotten tree).

ДІТИ МАТАДОРА

В Мадриді було гаряче... Після полудня вулиці спорожніли, і тільки туристи, котрих можна було пізнати по тому, що вони були наперехрест оперезані фотоапаратами, зморено сновигали біля готелю.

— Тату, де це люди поділись? Їх було повно, а тепер вулиця порожня.

— Вулиця тепер наша, — додала до Маркових слів Оріся.

— Ваша, ваша, — засміявся тато. — Питаєте, де люди? Їм загаряче, то пішли спочивати, може й сплять. Десь аж по четвертій повиходять надвір і вже будуть на вулицях аж до півночі.

— Через те нам у готелі так пізно вечерю дають, — сказала мама. — В Америці ми ніколи так пізно не їмо, це навіть вважається шкідливим для здоров'я.

— А еспанцям не шкодить?

— Хто його знає... Такий у них звичай.

Батьки пішли в прохолодний готель спочивати й писати листівки. А Марко з Орісею сіли на лавочці навпроти їхнього готелю й дивилися навколо, шукаючи якоїсь пригоди. Але скрізь так порожньо!...

Раптом Оріся скрикнула:

— Ой! На мене щось крапнуло!

— І на мене! Дош!... Я не хочу до готелю!

— Ходімо туди, куди біжать оті туристи. Там можна сховатися від дощу. І побачимо, що там таке.

Діти перебігли дорогу й опинилися в коридорі, що провадив кудись углиб дому. Туристи спинилися і чекали, щоб дощ перестав, але дехто йшов далі, і діти пішли за ними. Коридор провів у ширшу залу, в кінці якої була каса й бар'єр.

— О, та це ж підземка! Як ми не додумались! — розчаровано сказала Оріся. — Ходімо назад.

Але по тому, як стали прибувати люди, було видно, що дощ не вщухає. Зібрався чималий натовп, а в нім були вже й еспанці.

— Вони не всі сплять, — вирішив Марко.

— Дивись! Дивись! Еспанські діти! А як вони вбрані! Як у театрі! — зашептала Оріся.

Справді, недалеко від них опинилося двійко чорнявих дітей, дуже схожих між собою, вдягнених теж подібно — в червоних штанцях до колін, у білих блюзочках із широкими рукавами й у червоних поцяцькованих камізельках.

— Давай з ними познайомимось, — запропонувала Оріся. — Ми в школі вивчали еспанську мову, то може якось порозуміємось.

Проте, не встигли вони промовити „Буенас діас”, як до дітей підбігла товста жінка в мантілі й швидко заговорила. Вона красномовно махала руками, але говорила так швидко, що Оріся й Марко, зі своїм знанням мови, ні слова не зрозуміли. Зате добре зрозуміли, що жінка говорила руками. Вона штовхала дітей уперед і запрошувала їх танцювати. Хлопчик і дівчинка стали струнко, лицем одне до одного, з кишені добули кастаньєти, клацнули раз і вдруге й задріботіли ногами. Присутні одразу взяли їх у коло й заляскали в долоні, відбиваючи ритм. Товста жінка заспівала якусь тужливу пісню гарним, низьким голосом..

Діти танцювали повільно, хвилясто вигинаючи руки й плавно ходячи по залі. Потім нараз вони змінили ритм на дуже швидкий, так що їхні широкі рукави літали, наче крила птахів. Довго й невтомно вони відбивали такт ногами і раптом, цілком несподівано, спинилися, застигли, як статуетки. Присутні рясно заплескали, а товста жінка схопила чийсь капелюх і почала збирати гроші. Звідусіль задзвеніли монети.

— Не треба, не треба, — просили діти, але жінка їх не слухала, далі збирала гроші, що падали в капелюх градом. Потім вона вигорнула гроші й дала їх дітям.

Оріся й Марко підійшли до еспанських дітей.

— Ви так чудово танцюєте...

— Грасіяс, — подякував хлопчик. — Ви американці?

— Так, ми американські українці, українці, — сказав Марко. — Моє ім'я — Марко, а це моя сестра Оріся.

— А ми — близнята. Мануель і Тереза.
— А ви не спите під час сієсти?
— Ні, ми спимо вночі. Коли надворі дуже гаряче, ми тікаємо до парку. Там прохолодно. Недалеко звідси є чудовий Ретіро парк. Туди ми йшли й тепер, але ж дощ нас зловив. Тепер уже люди виходять із підземки, мабуть, дощ перестав. Підете з нами?

— Ні, ми, на жаль, не можемо. Нам треба бігти до готелю, бо наші батьки напевно шукають нас, і ми можемо дістати кару. Але ви можете піти з нами, якщо хочете.

— Гаразд, ми згодні.

Тато й мама почастивали всіх чотирьох тістечками з мінеральною водою, а тоді дозволили Маркові й Орісі відвідати їхніх нових знайомих, що жили зовсім недалеко звідси.

Дорогою діти мало не посварилися. Коли Мануель став розпитувати як живуть люди в Америці, Оріся й Марко, як уміли, відповідали на його запитання. Він знав не так багато еспанських слів і робив помилки. Мануель не міг стриматись і сміявся. Марко сердився.

— А що твій тато робить у Америці?

— Мій тато інженер.

— А мій тато кращий від твого. Його знає весь світ.

— Увесь світ? Як його ім'я?

— Франціско Кастро.

— Я такого не знаю. Знаю Фіделя Кастро, диктатора Куби. Отже, як бачиш, не весь світ знає твого батька.

— Гаразд, принаймні, вся Іспанія його знає.

— Хто ж твій тато?

— Ось він: дивись! — і Мануель показав на велику афішу на стіні, що зображала яскраво вбраного чоловіка з червоною плахтою в руках. — Мій тато — матадор.

— Метеор? — перепитав Марко. — Твій тато — метеор!

— Ти навіть не знаєш, що таке матадор! — засміявся Мануель. — Що ж ти тоді знаєш? Матадор бореться з биком і завжди перемагає. Його всі шанують і вітають як героя.

— Кого? Твого тата — чи бика?

— Ти! Не смій так говорити про мого батька! Я тобі дам!.. — кинувся Мануель на Марка. Тереза схопила брата за руки й швидко заговорила, з чого Оріся й Марко зрозуміли тільки „американці” й „українці”.

— Перепросить один одного й будьте друзі! — сказала Тереза. Хлопці засміялись і подали один одному руку.

В гарнім приміщенні Кастро було півтемно. Сеньйора Кастро позатуляла вікна, щоб було не

так гаряче, бо в старовиннім будинку не було системи охолодження. Але побачивши дітей, вона розсунула завіси й привітно запросила їх увійти. Одразу ж на столі з'явилися ласощі. З іншої кімнати вийшов сам матадор, високий, стрункий молодий чоловік із шрамом на щоці.

— Це мабуть бик його поранив, — шепнула Оріся.

— Цить, вони можуть зрозуміти, — відповів Марко.

Мануель і Тереза крутилися біля тата, лащилися до нього.

— Тату, ти вже вправлявся сьогодні?

— Ще ні, ми по обіді відпочивали й тільки недавно встали.

— А чи не міг би ти повправлятися для нас? Га, тату?

— Чому ні? Консуело, давай потішимо наших гостей.

Вся родина влаштувала для Орісі й Марка маленьку виставу. Сеньйора Кастро взяла в руки якийсь інструмент, схожий на велику мандоліну, й заграла швидкий веселий марш.

— Мама грає пасо добль, марш, яким відкривається парада на арені, коли тато й його помічники виходять.

— А як називається той інструмент?

— Бандора.

— А ми, українці, маємо бандуру. Подібні назви, але наша бандура виглядає й грає інакше...

Сеньйора Кастро поклала бандору на канапу, а замість неї взяла в руки легенький стілець і обернула його ніжками проти сеньйора Франціско. Матадор узяв у руки червону плахту й приготувався до захисту. Оріся й Марко зрозуміли, що це має бути бій матадора з биком.

Сеньйора Кастро, коли ще була неодружена, танцювала на сцені. Вона й тепер бігала по кімнаті зі стільцем, немов у танці, а її чоловік також, як у танці, ухилився від нападу „бика”, дрович і заманював його плахтою і в останню хвилину тікав від нищівного удару. А діти раз-у-раз плескали в долоні й кричали „Оле!” Марко й Оріся також. Це дійсно було мистецтво. Коли вправи на хвилику припинились, Мануель попрахав:

— Тату, а тепер я буду биком, добре? Тільки хвилинку. Татуню!!!

Тато згодився. Тепер вони вдвох боролися, тільки Мануель нападав без стільця. Він просто наставляв руки, як бичачі роги; ціпився в батька, а влучав у плахту, що її вчасно підставляв матадор. Скоро Мануель втомився і впав на підлогу, як убитий бик.

— Нам уже пора йти додому, — нагадала Оріся.

Мануель і Тереза пішли їх проводжати. Тепер уже вони звикли один до одного, Мануель перестав задаватись, а натомість розповів, що справді бути матадором дуже важко й небезпечно. Кожного разу бик може перехитрувати матадора й покалічити або вбити його.

— Прийдіть у неділю до Палацу Матадорів, ми вам дамо дарові квитки, й ви побачите справжній бій.

— В неділю ми вже будемо в Америці, — відповіла Оріся, радіючи, що так буде. Вона ще раніше чула про бій з биками й шкодувала бика, якого ранять, а потім убивають люди. Мама казала, що не пішла б на таке жорстоке видовище, навіть коли б вони були тут у неділю.

— А тобі не шкода бідного бика? — запитала Оріся Терезу.

— Трошечки. Тоді, коли матадор помиляється й не одразу вбиває бика. Але мій тато ніколи не схибить. Коли він вдарить бика, смерть приходить раптово. Врешті, биків і так убивають на м'ясо. Ти ж їси стейк?

— Так, але не можна мучити бика!

— Мучити? Хто ж його мучить? Це наш спорт. Бик також може вбити людину...

— Одного разу бик мало не вбив нашого тата... — втрутився Мануель. — Він після того цілий рік хворів, а потім ще рік не працював. Тоді мама знов пішла танцювати „фламенко“, а ми також танцювали на площах. Ми тоді були зовсім маленькі, і публіка нас любила саме за те, що ми плутали фігури. Та жінка в підземці пізнала нас і через те витягла на середину й назбирала нам грошей. Але тепер наш тато працює, заробляє добре, і нам уже не треба збирати гроші в шапку. Але тато каже, що йому вже тяжко боротися з биком, і через рік він перестане...

— А що ж буде тоді? Що він робитиме?

— Буде навчати інших матадорів.

— А ким би ви хотіли бути, як станете дорослі? — запитав Марко.

— Я — тільки матадором, і більше ніким.

— А я — танцівницею, — сказала Тереза.

Пояснення-словничок: сновигати — to scurry; листівка — postcard; поцяцькований — smotly; статуетка — figurine; сієста — пообідній відпочинок; ласощі — dainties, sweets; шрам — scar; лащитися — to fawn upon; вправлятися — to exercise oneself; дрозити — дразнити (tease); плахта — тут: тканина; нищівний — deadly, killing; задаватись — бути зарозумілим (to be conceited); видовище — spectacle, show.

ДВА ОЛІВЦІ

Одного разу в школі, після навчання, сперечався синій олівець з червоним, котрий із них краще і ліпше пише.

— Я, як напишу задачу, — казав червоний, — то мій Славко все витягне на „дуже добре“. А ти, нездаро, зле пишеш, бо твій Петрусь все витягає на „погано“.

— Це не моя вина, тільки Петруся, — боронився синій. — Я хочу добре писати, але Петрусь схопить мене міцно в пальці, час від часу гризне зубами і пише такі нісенітниці, що я сам ламаюся зі сорому.

— Ти не викручуйся і не кажи, що вина вся Петруся. Май відвагу признатися, що це ти нездара, — казав червоний і зареготався.

Синій зніяковів, бо йому було прикро, що червоний так несправедливо його оскаржує. По хвилині він роздумався і сказав червоному так:

— Ану давай поміняємось місцями. Ти йди на моє місце, я піду на твоє, побачимо, що з цього завтра вийде...

І помінялися. На другий день прийшли до школи школярі і якось не зауважили, що їхні олівці переміщені. Розпочалися задачі. Славко гарно

писав синім і все витягав „дуже добре“, а Петро гриз червоного, рисував ним на лавці коліщатка, трикутники і, як завжди, дістав з усього — „погано“.

І знову після навчання завелася між олівцями розмова.

— Бачиш, — казав синій, — як я гарно писав в руках Славка, а ти — де ж твоя здібність і справність? Всі Петрові задачі, що ти писав, є „погані“.

Засоромився червоний олівець вчорашньою гордістю і перепросив свого товариша та признав йому слушність.

А тепер подумайте, школярі, чи тоді, коли ви спите або десь бавитесь, чи не нарікає на вас якийсь синій олівець, а може, хвалить вас червоний?

Постарайтеся робити так, щоб синіх не було, тільки самі червоні. А це залежить тільки від вас!

Ліда Тавридська

Пояснення-словничок: витягнути — тут: дістати оцінку; нездара — dullard, mediocrity; нісенітниця — absurdity, nonsense; зніяковіти — to be embarrassed; переміщати — to remove, to shuffle; здібність — ability; справність — exactness.

Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрація Марти ГУЛЕЙ-ЛЕГЕЦЬКОЇ

А Х М Е Д

Цього літа Василько не поїхав до пластового табору, хоч і дуже за тим жалкував. Не міг дочекатися того дня, коли він із мамою полетить через океан до Африки. Там, на північному побережжі Марокко, працює Васильків тато. Його, як інженера, послала туди татова установа, щоб він навчав марокканців проводити канали для зрошування полів.

— Мамо, — питався Василько. А хіба там люди самі не знають, як треба поливати рослини? Я знаю. Треба взяти лійку й потроху лити водичку близенько до стебла.

— О, ти все знаєш, — засміялась мама. — Якщо так, то й візьми лійку та полий усі вазони в хаті. А тоді прийди до мене знов, і я тобі поясню, чому в Марокко люди цього не вміють.

Василько гарненько полив квіти й підійшов до мами.

— Мамо, ну, чому?

— О, я й забула. Гаразд, розповім так, як мені тато розказав. Раніше Марокко було під владою французів, і вони там усім керували. Читали книжки, креслили, плянували, а потім кликали робітників і казали: „Копайте ось звідси по цю межу. Потім доріжте оці труби й покладіть їх у рів. Тоді поставте оці апарати”. Марокканці все те слухняно виконували, але машинами не вміли керувати і плянів не розуміли, бо не ходили до школи.

— А чому вони не ходили до школи? Я ходжу.

— Бо твій тато і я працюємо, маємо теплу хату, добру їжу, а ти можеш спокійно вчитися і навіть

бавитися. В багатьох країнах діти живуть дуже бідно, не мають чого їсти й, замість забав, мусять змалку працювати. Тому вони не ходять до школи.

— „А я часто хотів, щоб не йти до школи”, подумав Василько. „І тоді, коли вчителі страйкували, я навіть був радий, що школи нема... А виходить, що як не ходити до школи, то й полити квітів не зумієш”.

— Мамо, то я через те, що ходжу до школи, вмію поливати квіти?

— Ну, ти мене розсмішив, — відповіла мама. — Полити десяток квітів у хаті можна й без школи, але полити всі поля й сади, що є в цілій країні, без школи справді не можна.

І ось довгожданий день настав. Тітка Марина відвезла Василька з мамою на аеропорт. Здали важкі валізи, і мама легко зідхнула.

— Вони полетять на літаку разом із нами. А з літака їх уже нестиме тато.

Тато! Василько вже рік його не бачив, здавалось, навіть забув, як тато виглядає. Пам'ятав добре, що тато дуже високий і сильний.

Дуже було цікаво дивитися, як внизу, на землі, все дедалі меншало й меншало; люди спершу здавалися карликами, потім ніби пінгвінами, а тоді — наче мурашками, а потім і зовсім зникли. Видно було тільки великі плями озер, зелені клапті лісів, лінії доріг. Потім і те пропало, заблищала внизу вода. Літак полетів над озером Мічіган. В вікна заглядали дивовижні хмари: та — як снігова гора, інша — як велика китиця білих квітів, а там — легенькі пір'їнки... Потім хмари надокучили Ва-

силькові, він задрімав, аж поки принесли обід. Обід у малесеньких білих мисочках із маленькими, ніби цяцьковими, вилочками й ложечками, дуже сподобався Василькові.

— Мамо, тут бавляться в обід, так?

— Ні, це справжній обід. Їж!

По обіді Василько знов заснув, але в Нью-Йорку вони пересіли на інший літак, більший, що летів через океан до Марокко. Минула ніч, настав ранок, і Василько побачив у вікно контури Африки. Літак легко сів на аеропорті.

— Тату! Тату! — закричав Василько й кинувся до високого білявого чоловіка в білих костюмі. Його Василько відразу впізнав — і це було не важко, бо навколо люди були зовсім інакші. Вони були дуже смугляві й чорноокі, одягнені в довгі, до самої підлоги бурнуси, ще й із каптурами. Між ними було кілька чоловіків, трохи подібних до тата, але чорнявих і засмалених на сонці.

— Чого вони ходять у плащах? — запитався Василько. — Хіба їм холодно? Тут так гаряче...

Справді, надворі була спека. Але всі були в плащах.

— Це не плащі. Тут їх називають „джелабами“. Вони зроблені з легкого матеріалу, щоб захищати людину від сонця. Копись і ти таке поміряєш, і побачиш, що у них справді прохолодніше.

— А чом же ти, тату, такого не носиш?

— Я теж ношу. Але тепер вдягнув костюм, щоб ти мене пізнав.

У татовій кімнаті вікна були зачинені, щоб не пускати всередину гарячого повітря. А на стелі помалу крутився вітрячок і робив легенький вітерець. На столі стояли банани, грушки, помаранчі й виноград.

З'їж трохи перед обідом, Васильку. Зараз підемо в ресторан.

У ресторані кельнер приніс список страв англійською мовою.

— Тут теж англійська мова? — здивувався Василько.

— Ні, тут державна мова — арабська, але для гостей пишуть і по-англійському.

— І по-українському?

— Покищо ні. Не так багато тут українців буває. Може після того, як ти тут побудеш, і українську мову знатимуть...

— О, так, я їх вчитиму української мови, тату.

По обіді тато показав Василькові місто Рабат. Гарне, чисте, багато квітів і дерев, а будинки білі-білі...

— Всі квіти политі, мамо, а ти казала, що не вміють...

— Почекай, почекай, завтра поїдеш зі мною за місто, то побачиш.

Другого дня мама лишилася в місті, а Василько

поїхав з татом на роботу. Їхали тепер полем, і навколо все було таке пожовкле, зморене... На однім полі кукурудза — Василько її пізнав! — аж додолу похилилась, так їй пити хотілося.

— Ось бачиш, тут поле не полите, а дощу давно не було. На дощ надіятись не можна. Він може прийти, коли його не треба, а коли треба, то його нема. Треба самим поливати землю, тоді лани будуть давати добрий урожай, все зазеленіє, зацвіте, й усім людям буде досить їжі. Для цього мене сюди послали. Ми виробляємо пляни, разом з арабськими інженерами й техніками, і вже багато полів обведені каналами й водосховищами. Ось скоро ти їх побачиш.

Справді, авто тепер їхало між гарними, густими городами.

— Це — горох, а це бурячки, а ото м'ята.

— М'ята є у нас на городі, я її знаю, — озвався Василько. — Але нащо її стільки? Мама ввесь час її виринає, щоб забагато місця не займала. А тут її ціле поле!

— Бо араби дуже люблять чай із м'яти. Це дуже смачний і корисний чай, коли до нього звикнути. Ось при вечері спробуєш.

Тато пішов до маленької будочки на полі й почав по-англійському говорити із кількома марокканцями у білих джелабах. Тоді вони сіли в авто й кудись поїхали. Василько лишився сам.

Шукаючи собі якогось зайняття, Василько раптом помітив, що за ним стежать чийсь чорні цікаві очі. А коли пішов подивитися, хто ж то такий, маленький у завеликій для нього запорошеній джелабі, маленька постать ніби крізь землю провалилась.

— Не ховайся, я тобі нічого не зроблю, — українською мовою сказав Василько, а потім повторив те саме по-англійському.

Джелаба показала знову. Це був арабський хлопчик приблизно Василькового віку.

— Ти говориш англійською мовою? — запитав Василько.

— Но спік інґліш, — відповів хлопчик.

— О, трохи ж говориш, — заперечив Василько.

— Но, — повторив хлопець. — Я трохи говорю по-еспанському.

Це не полегшило справи, бо Василько не знав еспанської мови.

— Де твоя хата? — запитав Василько і показав на будочку.

Хлопчик показав на поле, але там ніяких хат не було. Були якісь купи глини. Хлопчик поманив Василька до себе, щоб ішов за ним.

— Я — Василько, а ти?

— Ахмед, — промовив хлопчик.

Вони перейшли дорогу й попрямували до тих

глиняних куп. Там справді була Ахмедова хата. Зліплена з глини, вона була низенька, без вікон і без дверей. На підлозі лежали якісь килимки і стояв столик на кучих ніжках. Надворі жінки варили їжу. Навколо бігали діти в джелабах і бавилися з двома смугастими, дуже худенькими котиками. Одна жінка в довгій сукні, напевно Ахмедова мама, підійшла до Василька, погладила його по голівці і щось сказала. Василько зрозумів тільки „американо” і сказав: „Я українець, Василько”. Ахмедова мама була від самих очей запнута темною хусточкою. „Напевно, щоб мухи не кусали”, подумав Василько. Жінка дала дітям якісь дивні, дуже солодкі тістечка і кухлик чаю з м'яти. Одне і друге не дуже смакувало Василькові, але він з чемності все з'їв і подякував.

Потім хлопці повернулись до татової будки.

— А я вже шукав тебе й думав, що ти десь заблукав, — скрикнув тато. — Бачу, ти вже познайомився з Ахмедом. Він тут увесь час крутиться й нам допомагає. І також нам заваджає.

— А чого він не в школі, тату? Чи в нього теж вакації?

— В нього дуже довгі вакації, синку. Він зовсім не ходить до школи...

— І не вміє читати?

— Не вміє.

— І писати?

— Ні.

— Як же так можна жити? Чому він не хоче до школи?

— Він дуже хоче, і школи тут є, але далеко від села. Ахмед не має як туди дістатися...

— Ну, то я буду його вчити, татку...

— Та вчи, поки ти тут гостюєш. Ахмед дуже розумний, то може чого й навчитися.

Наступного ранку Василько знов поїхав із татом на роботу. Він привіз із собою трохи паперу, олівців і книжку.

— Вчив би тебе по-арабському, так і сам не знаю. Буду вчити так, як умію.

Ахмед радісно кивав головою.

Василько був захоплений своєю працею. Він з учня зробився вчителем! Правда, кращого від Ахмеда учня годі було відшукати. Хлопчик, здавалось би, вчився день і ніч. З кожним днем він знав нові слова і літери і скоро вже став читати й писати, і по-українському, і по-англійському. Як не знав якого слова, то малював його.

Часом Василько з татом брали Ахмеда до себе в місто. В місті Ахмед був тільки раз, і тому був дуже радий, коли йому показували там щось нове. Василько подарував Ахмедові свої „джинси”. Тут вони теж у моді, тільки бідні люди не мають за що їх купити.

Але все приходить до свого кінця. Проминуло літо, і мама з Васильком стали збиратися додому. Тато лишався ще на один рік. Він узяв із собою Ахмеда на аеропорт — провести Василька. Ахмед ніколи ще не бачив літака й не міг повірити, що Василько в нім полетить.

— Як же Ахмед буде без мене? Хто ж його буде вчити? — бідкався Василько.

— Я вже над цим подумав, — сказав тато. — Кожного ранку ми посилаємо авто до міста на закупи. Ахмед буде ним їхати до школи.

— А що він вивчатиме в школі?

— Те, що всі інші учні: ткання килимів, карбування мідних тарілок, а також арабську мову, арифметику, географію і релігію. Якраз у той час, як кінчається навчання, наше авто вертається з міста й відвезе Ахмеда додому.

— О, тату, який ти добрий! Я дуже тобі дякую! — скрикнув Василько.

— І я теж дякую, — українською мовою промовив Ахмед.

— Це був щасливий випадок для Ахмеда, — сказав тато, — але не тільки випадок. Хто має розум і дуже бажає вчитися, знайде до науки дорогу.

Пояснення-словничок: **побережжя** — shore; **лійка** — funnel; **креслити** — to draw; **труба** — tube, pipe; **розсмішити** — to make one laugh; **пір'їнка** — feather; **контур** — outline; **бурнус** — білий шерстяний плащ з каптуром; **костюм** — dress, suit; **кельнер** — waiter; **зморений** — тут: прив'ялий; **водосховище** — водоймище (pond, lake); **м'ята** — mint; **запнутий** від запинати — to veil; **закупи** — purchase; **ткання** — weaving.

ПОМІШАЛИСЯ ГРОШІ

Мама дала Павлусеві два доляри.

— Іди, синку, до крамниці. За одного доляра купи яблук, а за другого — помаранчі.

Павлусь пішов, але з-під крамниці вернувся з плачем.

— Що сталося, синку? Може ти загубив гроші? Може хтось їх від тебе відібрав?

— Ні, мамо! Але мої доляри помішалися, і я не знаю, за котрий маю купити яблука, а за котрий — помаранчі

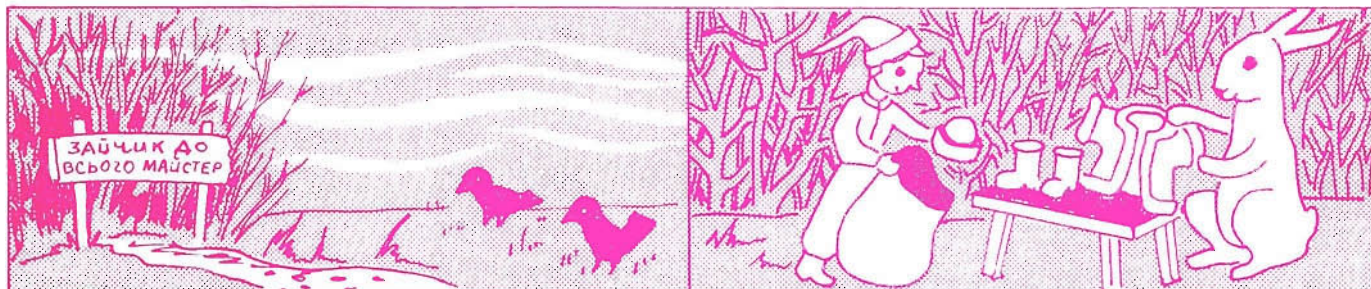
ПОГАНІЙ СОН

— Мамо, я не можу сьогодні митися.

— Чому, синку?

— Мені снилося, що я плив човном і впав у воду.

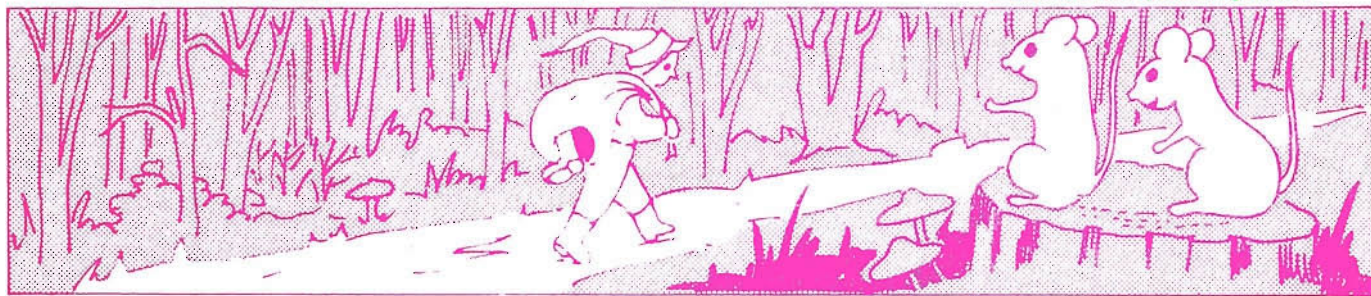
Гоца Давла

Зайчик-кравчик, швець, кушнір,
Теплий звірам шив убір.

В того кравчика Ромтомик
Шапку і кожух замовив.

Чоботята хутряні,
Щоб не змерз він узимі.

Склав це ґномик у торбину
І потяг в свою хатину.

Він не знав, що в тім мішку
Мишки вигризли діру.

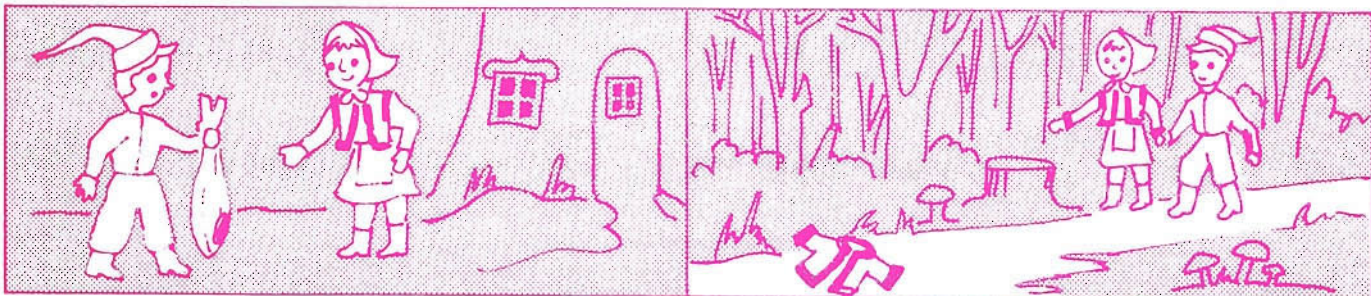
Йде, стрибає і співає,
А що там в мішку — не дбає.

А тим часом із мішка
Впала шапка зимова.

А за шапкою пішли
Ще й тепленькі чобітки.

А нарешті кожушок
Впав на стежку під дубок.

Ґном до Гоци: — Ось дивися!
Зняв мішок, а Гоца в сміх.

— Та ж дірявий твій мішок,
А де шапка, кожушок?

Догадалась: — Йдім, мій брате,
В лісі убір твій шукати!

Кушнір-кожухар, хутряник, ремісник який шиє кожухи, хутра (furrier); убір — одяга, вбрання.